

YURT DIŐI YATIRIM ÜLKE PROFİLİ

A. ROMANYA İŐ ORTAMI

1. İŐ Ortamı

a. İŐ Ortamına İlişkin Genel Göstergeler

- Dünya Bankası Doing Business Raporu Ülke Bilgileri

Dünya Bankası tarafından hazırlanan “Doing Business 2020” raporunda Romanya iş yapma kolaylığı açısından 190 ülke arasında 55’nci sırada yer almaktadır. İş kuruluşunda Katma Değer Vergisi (KDV) başvurularında mali risk değerlendirmesi koşulunun getirilmesi nedeniyle KDV mükellefiyeti kaydı için gerekli olan zaman uzamış ve şirket kurulumu daha külfetli hale gelmiştir.

Konu	2020 Sıralaması	2020 Puanı	2019 Puanı	Değişim (%)
Genel	55	73,30	72,30	0,98
Şirket Kuruluşu	91	87,70	83,90	0,95
İnşaat İzinleri	147	58,40	58,20	0,99
Elektrik Temini	157	53,70	53,53	0,99
Taşınmaz Kaydı	46	75,00	74,96	0,99
Kredi Temini	25	80,00	80,00	-
Küçük Yatırımcının Korunması	61	62,00	60,00	0,96
Vergi Ödemeleri	32	85,20	80,30	0,94
Sınır Ötesi Ticaret	1	100,00	100,00	-
Sözleşme Uygulamaları	19	72,20	72,25	-1,00
İflas Çözümü	56	59,10	59,87	-0,09
Kaynak: www.doingbusiness.org				

b. Şirket Kurulumuna İlişkin Mevzuat

- Şirket Kurmak

Şirket kurulumuna ilişkin yasal dayanağı 29 Ocak 1998 tarihli ve 33 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “*Ticari Şirketler Hakkındaki 31/1990 Sayılı Kanun*” oluşturmaktadır. Söz konusu Kanun uyarınca Romanya’da ticari faaliyette bulunmak için şirket kurulması zorunlu olup; şirket kurmak için, şirket merkezinin bulunduğu bölgenin Ticaret Sicil Müdürlüğüne başvuru yapılması gerekmektedir.

Şirketin kuruluş belgesinde aşağıdaki bilgiler yer alır;

- Şahıs şirketi kurulması halinde ortakların adı ve soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri / Tüzel kişilik kurulacaksa ortakların ismi, adresi ve uyuğu
- Şirketin türü, ismi ve adresi (kira sözleşmesi veya tapu belgesi), varsa amblemi
- Faaliyet alanı
- Sermayesi (her ortağın hisse payları açıkça belirtilmelidir)
- Şirket yöneticilerinin isimleri

- f. Ortakların kar ve zarar payları
- g. Şubelerin adresleri veya açılacak olan şubelerin kuruluş şartları
- h. Şirketin çalışma süresi
- i. Şirketin feshedilme şekli

Sahtekarlık, yalan beyanda bulunma, rüşvet verme/alma suçları ve 31/1990 sayılı Kanun'da belirtilen diğer suçları işleyen kişiler şirket kurucusu olamamaktadır.

Limited şirketlerin minimum sermayesi 45 Avro (yaklaşık 200 Lei) olup, ortakların payı 10 RON altında olmamak kaydıyla ortak sayısı 50'yi geçemez.

En az 2 ortakla kurulan Anonim şirketlerin sermayesi minimum 90.000 RON (25.000 Avro karşılığı) olması gerekmektedir. Anonim şirketlerde, sermayenin %30'u kuruluş tarihinde, kalan kısmı ise 12 ay içinde yatırılabilir.

Şirketin tescili için, şirket kuruluş belgelerinin tasdik tarihinden itibaren 15 gün içinde, aşağıda belirtilen diğer belgelerle birlikte ilgili Sicil Müdürlüğüne sunulması gerekmektedir.

- a. Şirketin kuruluş belgesi,
- b. Kuruluş belgelerinde açıklanan miktar ve şartlarda sermayenin yatırıldığına dair belge,
- c. Aynı sermayeye ait mülkiyet sahipliği belgeleri,
- d. Şirket idareci ve denetçilerinin 31/1990 sayılı Kanun şartlarına uyacaklarına dair noter onaylı beyanları,
- e. Türkiye'den alınan ve noter tasdikli Adli Sicil Belgesinin tercümesi veya noterde verilecek beyanname,
- f. Pasaport

Şirketin faaliyete geçmesi için yapılması gerekenler:

Şirketleşme prosedürü

1. Şirket isminin ayrılması
2. Gerekli belgelerin hazırlanması
3. Ticaret Sicil Müdürlüğüne başvuru yapılması

aşamalarından oluşmaktadır.

Tamamlanan dosyanın Ticaret Sicil Müdürlüğüne ibrazının ardından firmanın kurulma talebi genellikle 3 gün içinde yanıtlanmaktadır. Başvuru dosyasındaki belgelerin eksik olması halinde ise dosya eksiklerin tamamlanması için iade edilebilmektedir.

Yeni kurulan şirketlerin aynı zamanda Vergi Kurumu, Sosyal Sigortalar Kurumu ve İstihdam Kurumuna da kayıt yaptırması gerekmektedir.

Şirket kurulumunda en fazla tercih edilen firma türü limited şirketlerdir. Firma kurulumu için gerekli belgelerin hazırlanması birkaç hafta sürse de firma başvurusunun yapılmasının ardından birkaç gün içinde kuruluş sertifikası verilmektedir.

Limited şirket kurulumu için ilk yapılması gereken firma isminin ve/veya logosunun rezerve edilmesi için formların doldurulması ve bunların Ticaret Sicil Müdürlüğüne ibraz edilmesidir.

Başvurunun yapıldığı gün Ticaret Sicil Müdürlüğü firma adı/logosunun rezerve edildiğine dair bir sertifika vermekte ve söz konusu sertifika 3 ay geçerli olmaktadır. Sonraki aşamada ise kanunda belirtilen belgelerin hazırlanması gerekmektedir. Hazırlanan tüm belgeler için noter onayı veya avukat onayı aranmaktadır.

Bir sonraki adımda ise şirketin sosyal anaparasının oluşturulması ve sosyal anaparanın bankaya yatırıldığına dair belgelerin hazırlanmasıdır. En düşük sosyal anapara meblağının 50 Avro (200 Ron) olması gerekmektedir.

Ayrıca şirketin tüm kuruluşları ve paydaşları için mali kayıt tutulması gerekmektedir. Mali kayıtlar şirketin kayıt yaptırdığı veya merkezinin bulunduğu şehirdeki Maliye Yönetimi tarafından hazırlanmakta ve 30 gün süre için geçerli olmaktadır.

Romen vatandaşı olunmaması halinde mali borç bulunmadığına dair kişisel beyan yapılmalı, orijinal taahhütname ile birlikte yeminli mali müşavir tarafından yapılmış tercüme talep edilmektedir.

Öte yandan, şirket merkezinin mülkiyetine ilişkin (kira, satın alma vb.) sözleşme örneği ibrazı gerekmektedir. Şirket merkezinin bir apartman dairesinde bulunması halinde bina sahibinin ve daire komşularının imzası ile rızalarının alındığının ispatı talep edilmektedir.

Tüm evrakların hazırlanmasının ardından kayıt talep formu doldurulmalı ve şirket faaliyet alanına uygun kod numarası (CAEN) seçilmelidir.

Başvurunun yapılmasının ardından Ticaret Sicil Müdürlüğü mali kayıt kodu, mahkeme kaydı, kamu duyurusu, istatistiki kod ve sosyal güvenlik numarasını içeren sertifikayı 3 gün içinde şirkete vermektedir.

Firmanın Ticaret Sicil Müdürlüğüne ibraz ettiği mali kayıt formu doğrudan, şirketi KDV mükellefi olarak da kaydeden Mali Yönetime iletilmektedir. KDV muafiyeti için şirket daha sonra başvuruda bulunma hakkına sahiptir.

Şirketin kayıt işlemlerinin tamamlanmasının ardından 30 gün içinde, vergi ve sosyal güvenlik ödemeleri için Maliye Bakanlığından temin edilen formun kayıt formunun ibraz edilmesi gerekmektedir.

Nihai aşamada şirket kuruluşuna ilişkin dosya Ticaret Sicil Hakimi tarafından onaylanmaktadır. Şirketin tescili ile birlikte, masraflar şirket tarafından karşılanmak üzere şirketin kuruluşu Resmi Gazete'ye ve Vergi Dairesi'ne bildirilir.

- Şube Açmak

Şirketin tüzel kişilik olarak yabancı şirket tarafından kurulmak istenmesi halinde talep edilen belgeler aşağıda belirtilmiştir:

- Şirketin kurulacağı bölgedeki Ticaret Siciline hitaben yazılmış müracaat dilekçesi
- Ana şirketin Tüzüğü'nün onaylanmış tercümesi
- Şirketin adresini ve faaliyet alanını içeren Yönetim Kurulu Kararı

- Ana şirketin kuruluşuna ilişkin tüm belgelerin onaylanmış tercümeleleri,
- Şubeye ait kira kontratı ve adresi,
- Her türlü hukuki sorumluluğu yüklediğine dair temsilci tarafından verilecek belge,
- Her türlü vergilerin ödendiğine dair makbuz.

- **Temsilcilik Açmak**

Romanya'da yabancı şirket temsilcilikleri (Liaison Office) 1990 yılında yürürlüğe giren 122/1990 ve 105/1992 sayılı Yasa hükümlerine göre faaliyet göstermektedir. Buna göre, temsilcilikler kendi başlarına ticari faaliyette bulunamamakta, ana şirket adına reklam ve tanıtım v.b. faaliyetleri icra edebilmekte, ana şirket adına yetkilendirildikleri her konuda faaliyet gösterebilmekte, ancak fatura düzenleyememekte ve gelir elde edememektedir.

Temsilcilik tarafından ödenmesi gereken yıllık vergi, ödemenin yapıldığı tarihteki Merkez Bankası kurları üzerinden 4.000 Euro karşılığı ulusal para (Lei) cinsinden ödenmektedir.

Temsilcilik açmak isteyen yabancı şirket Romanya İş Ortamı, Ticaret ve Girişimcilik Bakanlığı'na bağlı Dış Ticaret ve Uluslararası İlişkiler Departmanına (adres: Calea Victoriei no.152, sector 1 Bükreş) başvurmaktadır. Başvuru formunda aşağıdaki bilgiler talep edilmektedir:

- Temsilcilik bürosunun adresi,
- Temsilcilik bürosunun faaliyet alanı,
- Temsilcilik bürosunun faaliyetlerini icra edeceği dönem,
- Personel sayısı ve personelin görevi

İlaveten, yabancı personelin isim, ikametgâh ve şirketteki görevine ilişkin bilgilerin sunulması gerekmektedir.

Temsilcilik yetkisinin verilmesi için aşağıdaki belgelerin temini gerekmektedir:

- Yabancı firmanın tüzel kişiliğini belgeleyen orijinal lisans, faaliyet alanı ve nominal sermayesi,
- Şirketin temel mali işlemlerini yürüten bankadan alınacak güvenilirlik belgesi
- Şirketin tesciline ilişkin yasal formu belgeleyen şirket tüzüğü ya da diğer evraklar
- Resmi olarak şirketle ilişkisi bulunan temsilcilerin onaylı vekaletleri
- Şirketin yukarıda belirtilen yıllık gelir vergisini Romanya Merkez Bankası kuru üzerinden Vergi Dairesi hesabına ödediğini gösteren belge.

Başvurunun yapılmasını müteakip 30 gün içerisinde, Romanya Dış Ticaret Departmanı yetkilendirme onayını verir ya da sebep göstermek suretiyle başvuruyu reddedebilir.

- **Şirket feshi**

Romanya'da kurulan bir şirket 31/1990 Sayılı Kanunun 227'nci maddesi uyarınca aşağıdaki koşullarda feshedilir:

- Şirketin faaliyet süresinin dolması,

- Tek ortağın veya genel kurul kararının üzerine, faaliyet konusunun gerçekleştirilememesi,
- Ortaklar arasındaki anlaşmazlık veya iştirakçilerden en az birinin ortadan kalkması
- Mahkeme kararına istinaden şirketin iflas etmesi,
- Kanunda veya şirketin kuruluş belgesinde yer alan hususlardaki değişiklik (tek ortağın vefat etmesi vb).

Şirketin feshedilme işlemleri Ticaret Sicili Memurluğunda yapılmakta olup, fesih kararı Romanya Resmi Gazetesinde yayımlanmaktadır.

c. Vergi Uygulamaları

- Genel

Romanya Mali Kanununa göre ülkede 8 çeşit vergi tahsil edilmekte olup, söz konusu vergiler (i) kar vergisi, (ii) gelir vergisi, (iii) küçük ölçekli firmalar için gelir vergisi, (iv) yerleşik olmayanların Romanya'dan elde ettikleri gelirlerden tahsil edilen vergi, (v) temsilcilik ofislerinin gelir vergisi, (vi) katma değer vergisi, (vii) tüketim vergisi ve (viii) yerel vergiler ve ücretlerdir.

Diğer taraftan gelir vergisi %10 olarak belirlenmiş olup; Romanya'da uygulanan gelir vergisi AB ortalaması olan %38'in oldukça gerisindedir. Gelir vergisine tabi faaliyetler; (i) bağımsız aktiviteler sonucu elde edilen gelir, (ii) maaş ve maaşa eklenen gelirler, (iii) mal kullanım hakkının başkasına verilmesi sonucu oluşan gelir, (iv) yatırımlar, (v) emeklilik maaşları, (vi) tarımsal aktiviteler sonucu oluşan gelir, (vii) ormancılık ve balık yetiştiriciliği sonucu oluşan gelir, (viii) ödüller ve başka kaynaklardan gelen gelirlerdir.

Gelirler vergisini ödemekle yükümlü olanlar; Romanya'da oturumu olanlar, Romanya'da oturumu olmayan ama Romanya'da bir kuruluşa sahip olanlar, oturumu olmayan ancak Romanya'dan gelir elde edenlerdir. Bağımsız faaliyetlerden elde edilen gelir, maaş ve maaş benzeri gelirler, kira gelirleri, yatırım gelirleri, emeklilik geliri, oyun ve çekilişlerden elde edilen gelirler, mülkiyetlerin satımından veya kiralanmasından elde edilen gelirler, gelir vergisine konu olan gelirlerdir. Yardımlar, tazminatlar ve başka özel yardım türleri, analık riski, analık, çocuk büyütme ve hasta çocuğu büyütme tazminatları vs. vergiye tabi gelirler değildirler.

Fikri mülkiyet haklarından elde edilen gelirler için, kaynağında uygulanan vergi oranı %7'dir.

Romanya'da kurumlar vergisi oranı %16'dır. Ancak gece kulüpleri, barlar ve kumarhaneler için vergi oranı %5 olarak belirlenmiştir.

Romen tüzel kişileri, Romanya'da etkin yönetim merkezi bulunan yabancı hukuk kişileri, Romanya'da yerleşik daimi birimleri ile faaliyette bulunan yabancı hukuk kişileri mükellef olmaktadır.

Kurumlar vergisi, vergilendirilebilir gelir ile vergi indirimlerinin düşülmesi ve vergiden düşürülmeyecek gelirlerin eklenmesi yoluyla hesaplanır. Ar-Ge faaliyetleri için %50 oranında indirim sağlanmaktadır. Teknolojik ekipmanlara, bilgisayar ve ilgili ekipmanlara, yazılım programlarına yatırılan karlar vergiden muaftır. İnovasyon ve Ar-Ge alanında faaliyet gösteren mükellefler ilk 10 yıl için kurumlar vergisinden muaftır.

Diğer taraftan, mikro işletmelerin ödediği gelir vergisi oranı farklıdır. Bir işletmenin mikro işletme olarak adlandırılabilmesi için elde ettiği gelir sınırı 1.000.000 Avrodur.

Katma değer vergisi ise Romanya'da %19 oranında uygulanmaktadır. Bununla birlikte gıda ve ürünleri, alkolsüz içeceklerdeki KDV oranı %9; kitap, dergi, müzelere, tarihi eserlere, hayvanat bahçelerine giriş ücreti, sinema ve kültürel faaliyetlerdeki KDV oran %5'dir.

- Vergi İdaresi

Mevcut vergi kanununun uygulanmasına ilişkin karar süreci oluşturma Merkezi Vergi Komisyonuna ait olup, Merkezi Vergi Komisyonu Maliye Bakanlığı tarafından oluşturulmuştur. Vergilerin toplanması ve yönetimi ile ilgili yetkili kurum ise Romanya Mali İdare Ulusal Kurumu (ANAF) olup, vergilere ilişkin başvurular ANAF'a yapılmaktadır.

- Beyanname

Romanya'da vergi beyannameleri aylık, üç aylık, altı aylık veya senelik olarak Romanya Ulusal Vergi Dairesine ibraz edilmektedir.

- Muhasebe Kayıtları

Muhasebe kayıtları; başlangıç bakiyelerinin kayıtları, elektronik fon transferlerinin çekleri ve kayıtları gibi ilgili kayıtlar ile faturalar, sözleşmeler, ana defter kayıtları, ara kayıtlar ve resmi giriş kayıtlarına yansıtılmayan finansal tablolarda yapılan diğer düzeltmelerdir. Firmaların tutmaları gereken zorunlu muhasebe kayıtları kayıt, envanter ve ana defter olarak belirtilmiştir.

- Verginin Hesaplanması

Vergiler ve sosyal katkılar Romanya'nın ulusal para biriminde ödenmektedir. Ödenecek vergi, mali yılın başından itibaren kümülatif olarak üç aylık veya yıllık olarak hesaplanır. Vergi hesaplama yöntemleri ödenecek verginin türüne göre değişiklik göstermekte olup, vergiye esas matrahların hesaplama yöntemleri Romanya Ulusal Finans Yasasının ilgili bölümlerinde tanımlanmaktadır.

- Amortisman

Muhasebe amortismanı, maddi duran varlıkların işletmeye alınma tarihi ile değerlerinin tam olarak geri kazanıldığı tarih arasındaki süre için hazırlanan bir amortisman planı temelinde hesaplanır. Amortisman planını hazırlanırken, ekonomik kullanım süreleri ve maddi varlıkların kullanım şartları dikkate alınır.

İlk kullanım yılı için amortisman, sabit kıymetin vergi mükellefinin mal varlığına giriş tarihinden itibaren vergilendirilebilir tutarın% 50'sini aşmamaktadır.

Sonraki yıllarda amortisman, sabit kıymetin kalan itfa edilmiş maliyetinin kalan faydalı ömrüne bölünmesiyle hesaplanır.

Ormanlık alanlar dahil olmak üzere; araziler, resimler ve sanat eserleri, göller, göletler, bütçe kaynaklarından finanse edilen kamu malları, ekonomik faaliyetlerin yürütülmesi için kullanılanlar dışındaki dinlenme evleri, protokol konutları, gemiler, uçaklar, yolcu gemileri amortisman varlıklarına tabii değildir.

Yabancı bir ülkede faaliyette bulunan ve bu faaliyetin dış devlet para biriminde muhasebeleştirilmesi durumunda, vergilendirilebilir kar ya da bağımsız faaliyetlerden net gelir ve dış devlete ödenen vergi, kurların ortalaması kullanılarak Romanya'nın ulusal para birimine dönüştürülür.

- Vergiden Muafiyet

Yazılım mühendisi, program analizcisi pozisyonlarında IT sektöründe istihdam edilen personelin gelir vergisi %0'dır. Ayrıca, Ar-Ge kapsamında çalışan personelin gelir vergisi %0'dur. İnşaat işçilerinin gelir vergisi %0'dır.

d. Sosyal Güvenlik Uygulamaları

Her işveren ve çalışan; diğer vergi mükellefleri gibi devletin sosyal, sağlık ve çalışma sigorta sistemine katkıda bulunmak durumundadır.

Sosyal ve Sağlık Sigortası; emekli maaşları, çocuk yardımı, hastalık ve diğer sosyal bakım hizmetlerini karşılarken, Çalışma Sigortası; asgari işsizlik ödenekleri ve istihdam yaratmaya yönelik diğer harcamaları karşılamaktadır.

İşçinin sosyal güvenlik katkısına (CAS) ödeyeceği oran brüt maaşının %25'i değerindedir. İşverenin ödeyeceği oran ise, normal, farklı ve özel çalışma şartlarına göre %0, %4, %8 değerinde olacaktır.

Sağlık katkısı (CASS) oranı %10 değerinde olup, işçi statüsünde olan veya sağlık katkısını ödeme zorunluluğunda bulunan gerçek kişiler tarafından ödenecektir.

İşverenler, işçilere ödedikleri maaşlara ait gelirler için, %2.25 değerinde olan iş için sigorta katkısını (CAM) ödeyeceklerdir.

İşverenler çalışanlarına maaş ödemesi yaparken katkı paylarını hesaplayıp kesinti yaparak ödemedede bulunmaktadırlar.

2. Potansiyel Yatırım Alanları

Romanya'nın 2007 yılından itibaren AB üyesi olması, ülkeyi yatırımcılar açısından cazibe haline getirmiştir. 2003 yılında ülkedeki stok FDI 10 milyar Euro iken, 2019 yılında 83,9 milyar Euro seviyesine ulaşmıştır. 2018 yılı itibariyle yabancı yatırımcıların sektörel dağılımında %32 ile imalat sektörü ilk sırada yer alırken, inşaat ve emlak sektörü %15 ile ikinci, ticaret üçüncü ve finansal aracılık dördüncü sırada yer almıştır.

Doğu Avrupa bölgesinde bir **bilgi-işlem teknolojileri ve iletişim (IT&C)** merkezi olmayı hedefleyen Romanya'da sektörün 2020 yılında 6,3 milyar Euro büyüklüğe ulaşması

beklenmektedir. Küresel yazılım şirketleri (Oracle, Amazon, IBM ve Deutsche Bank) halihazırda ülkeye yatırım yapmıştır. Ülkede yazılım sektörüne verilen önem ve yetişmiş insan gücü dikkate alındığında IT&C sektörü yabancı yatırımcılar için cazibesini korumaktadır.

Dacia ve Ford'un üretim yaptığı Romanya'da **otomotiv sektörü** 2019 yılında %23 oranında büyümüş ve sektörün cirosu 30 milyar Euro'ya ulaşmıştır. Sektördeki gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda otomotiv yedek parça sektöründeki firmalar için yatırım fırsatlarının olduğu değerlendirilmektedir.

Romanya'da **sağlık** alt yapısının güçlü olmaması, AB üyeliğinin ardından yurtdışına verilen göçün artmasına paralel olarak nüfusta yaşlılık oranının artması nedeniyle sağlık alanında Romanya'ya yatırım yapılacağı mütalaa edilmektedir.

İlaveten, tarım alanlarının genişliğine rağmen ülkede **tarım makineleri** üretiminin sınırlı olması nedeniyle tarım makineleri sektöründe yatırım fırsatları bulunmaktadır.

B. YABANCI YATIRIM MEVZUATI VE YATIRIM TEŞVİKLERİ

1. Yabancı Yatırımlara İlişkin Ülke Mevzuatı

a. Genel

Romanya'da prensip olarak yerli firmalar ile yabancı firmalar arasında ayırım bulunmamakta olup, yabancı firmalar yerli firmalarla aynı yasal düzenlemelere tabidir.

b. Yabancı Sermayeye Yönelik Kısıtlamalar

i)Yabancıların Gayrimenkul Edinmeleri

Romanya vatandaşı olmayan kişi ev satın alabilmekte ancak arazi satın alamamaktadır. Ancak, Romanya vatandaşı olmayanların kurdukları şirketler, şirket adına ev ve arazi satın alabilmektedir.

ii)Yabancı Sermayeli Şirketlere Uygulanan Ayrımcılıklar

Şirket kuruluşu, vergi hukuku ve serbest dolaşıma ilişkin olarak yabancı sermayeli şirketlere yönelik bir kısıtlama bulunmamaktadır. Diğer taraftan umuma mahsus pasaport sahibi vatandaşlarımız Romanya'ya girişlerinde vizeye tabidir.

2. Yatırım Teşvik Mevzuatı

Yatırım Teşvikleri GD807/2014 ve GD332/2014 sayılı Hükümet Kararları ile düzenlenmiştir.

GD807/2014 sayılı Hükümet Kararı kapsamında yatırım değerinin en az 1 milyon Euro olması halinde; yeni bina inşaatı giderleri, mevcut bir binanın kira giderleri, fikri mülkiyet haklarına ilişkin giderler ve teknik malzeme ile ekipman için yapılan sermaye harcamaları teşvik edilmektedir. Teşvik oranları yatırıma yapıldığı bölgeye göre farklılık göstermekte olup; teşvik oranı Bükreş'de %10, Batı Bölgesi ve Ilfov'da %35, ülkenin diğer bölgelerinde ise %50

olarak belirlenmiştir. Başvuruda bulunacak olan firmaların aşağıdaki kriterleri karşılaması gerekmektedir:

1. 31/1990 sayılı Şirketler Kanunu uyarınca şirket kaydının yapılmış olması,
2. Romanya'da herhangi bir sektörde ilk yatırımın yapılmış olması (istisna olarak belirtilen sektörler hariç),
3. Devletin genel bütçesine herhangi bir borcun bulunmaması,
4. Zor durumda bulunan şirket kategorisinde bulunulmaması,
5. Zorla fesih, iflas, borç ödeyememe, hukuki yeniden yapılandırma, tasfiye, faaliyet durdurma, firmanın nakde çevrilmesi ve faaliyetlerin geçici olarak askıya alınması prosedürlerinden birinde olunmaması,
6. Devlet yardımı iadesi kararı alınmamış olması, karar alınmışsa yürürlükteki mevzuat uyarınca yürürlüğe girmiş olması,
7. Aynı yatırım projesi için maaş maliyetlerine ilişkin diğer bölgesel Devlet Yardımların faydalanılmamış olması,
8. Başvurudan iki yıl öncesinde Avrupa Bölgesinde aynı veya benzer faaliyetin sonlandırılmamış olması ve ilk yatırımın tamamlanmasını takip eden iki yıllık sürede benzer bir faaliyetin sonuçlanacağına dair planların olmaması gerekmektedir.

Halihazırda faaliyet gösteren firmalar yukarıda belirtilen genel kriterlerin yanı sıra (i) biten son mali yılda toplam cirosunun sıfırdan büyük olması, (ii) biten son mali yılda kendi sermayesinin pozitif olması koşullarını karşılamalıdır.

Yeni kurulan şirketler de genel kriterlere ilave olarak (i) tanımlanmış ve ödenmiş sermaye paylarının en az 100.000 Ley olması, (ii) 31/1990 sayılı Şirketler Kanunu uyarınca finansal destek başvurusundan iki yıl öncesinde ortağa sahip olunmaması koşullarını sağlamak zorundadır.

Şirketlerin yapacağı yatırımın karşılaması gereken kriterler ise aşağıda belirtilmiştir:

1. İlk yatırım özelliği taşımalı
2. KDV hariç toplam değeri en az 44 milyon Ley ya da eşdeğeri olarak 10 milyon Avro olmalı,
3. Yatırımın uygulanması süresince ve yatırımın tamamlanmasını takip eden 5 yıl için ekonomik etkinliğini ispat etmesi gerekmekte,
4. Bu kararın 13'üncü maddesindeki koşulları karşıladığını ispat etmesi gerekmekte
5. Devlet yardımı prosedürlerinin etkinliğinin ölçülebilmesi için nitelik ve niceliksel göstergelere erişim sağlayabilmeli,
6. Yatırımın uygulanması süresince ve yatırımın tamamlanmasını takip eden 5 yıl için vergi ve harçların konsolide bütçeye ve yerel bütçeye ödenmesi suretiyle bölgesel kalkınmaya destek sağlaması gerekmekte,
7. Yerel tedarikçilerin gelişmesi yoluyla ekonomide çarpan etkisi yaratmalıdır.

Devlet yardımı için Maliye Bakanlığında finansal anlaşma temin edilmelidir. Firmaların finansal anlaşma başvuru kayıtları Kamu Maliyesi Bakanlığının internet sayfasında yayınlanmaktadır. Başvuru yapacak olan firma başvuru formu ve ekindeki belgeleri Kamu Maliyesi Bakanlığı Genel Kayıt Ofisine göndermelidir. Başvuru kayıtlarının 30 işgünü içinde tamamlanmalıdır.

Firma başvurusunun ardından Kamu Maliyesi Bakanlığı belgelerin uygunluğunu ve yatırım analizi sonucunda yatırımın ekonomik faaliyete katkı sağlayacağını teyit eder. Anılan Bakanlık tüm koşulların sağlanması halinde finansal anlaşmayı şirkete gönderir. Eksik belge veya tereddüt olması halinde firmadan ilave bilgi/belge talep edilebilir. Kamu Maliyesi Bakanlığı firmanın gerekli evrakları ibraz etmesinin ardından değerlendirme sürecini 45 gün içinde tamamlamalıdır. Bakanlığa ibraz edilecek tüm bilgi ve belgeler Romence dilinde olmalı, yabancı dilde düzenlenen belgelerin yeminli tercüman tarafından Romence diline çevrilmesi gerekmektedir.

GD332/2014 sayılı Hükümet Kararı kapsamında; en az 10 yeni istihdam sağlayan (en az 3'ünün dezavantajlı gruptan olması gerekmektedir) yatırımlar için 2 yıl süre ile maaş giderleri teşvik kapsamına alınmıştır. Onaylanan masraflar maaş maliyeti harcamalarıdır. Söz konusu desteğin sağlanması için; yatırım projesi ile doğrudan iş imkânı yaratılması ve iş imkanlarının finansal anlaşmanın düzenlendiği tarihten sonra, ancak 3 yılı aşmamak kaydıyla, olması gerekmektedir. Yaratılan yeni iş imkanının büyük ölçekli firmalar için 5 yıl, küçük ve orta ölçekli işletmeler için 3 yıl süre ile devam etmesi gerekmektedir.

Söz konusu teşviklerin yanı sıra; karın yeni teknoloji ekipmanı temini amacıyla yeniden yatırıma dönüştürülmesi halinde kar vergisi; bilgi işlem ve iletişim sektöründe yazılımcı olarak istihdam edilen kişilerin gelir vergisi; Ar-Ge firmalarında istihdam edilen kişilerin gelir vergileri ve Ar-Ge alanında kurulan şirketlerin ilk 10 yıllık gelir vergileri %0 olarak belirlenmiştir. Ayrıca, Ar-GE firmalarının uygun görülen maliyetlerinde indirim ve Ar-Ge ekipmanlarında olağanüstü amortisman imkanları sağlanmıştır.

Diğer taraftan, aşağıda belirtilen sektörler söz konusu teşvikten muaf tutulmuş olup; sektörlerin tam listesi EK'te yer almaktadır:

- Balıkçılık ve su ürünleri sektörü
- Tarımsal ürünlerinin birincil üretimi, işlenmesi ve ticareti
- Rekabet sağlayamayan kömür ocaklarının kapatılmasını kolaylaştıran faaliyetler
- Demir-çelik sektörü, kömür sektörü, gemi inşaatı sektörü, sentetik elyaf sektörü, ulaşım sektörü ve enerji sektörü
- Diğer ülkelere ihracatla ilgili faaliyet kategorileri
- İşletme faaliyetleri kategorileri (işletme yardımı)

Diğer taraftan, Romanya genelinde toplam sanayi bölgesi sayısı 85 olup, söz konusu sanayi bölgelerinin 58'i faaliyet göstermektedir. Sanayi Bölgelerindeki firmalar arsa, inşaat ve kent planlama vergilerinden muafır.

İlaveten, ülkenin stratejik noktalarına kurulan Serbest Bölgelerde yatırımcı firmalar için güçlü altyapı desteği sunulmaktadır. Ayrıca gümrük vergilerinin malların serbest dolaşıma girdiğinde ödenmesi ve AB dışına yapılan ihracatlarda gümrük vergisi ve KDV muafiyeti sağlanmaktadır. Romanya'daki Serbest Bölgeler aşağıda belirtilmiştir:

1. Curtici-Arad Serbest Bölgesi
2. Braila Serbest Bölgesi
3. Galati Serbest Bölgesi
4. Giurgiu Serbest Bölgesi
5. Sulina Serbest Bölgesi

C. ROMANYA'DAKİ TÜRK YATIRIMLARI

1. Önde Gelen Yatırımlar ve Sektörler Hakkında Bilgilendirme

2019 yılı Aralık ayı itibariyle Romanya'da kayıtlı 15.832 Türk firması bulunmaktadır. Söz konusu firmaların Romanya'ya toplam sermaye transferi 811,9 milyon Dolar'dır. Türkiye kurulan firma sayısı açısından Almanya ve İtalya'nın ardından 3'üncü sırada yer alırken, söz konusu firmaların sermaye büyüklükleri açısından 16'ncı sırada yer almaktadır.

Üçüncü ülkeler üzerinden Romanya'ya yatırım yapan Türk firmaları resmi verilerde Türk yatırımı olarak görülmemekle birlikte, söz konusu yatırımlar da dikkate alındığında ülkemizin Romanya'daki doğrudan yatırım meblağının 7,5 milyar Dolar seviyesinde olduğu değerlendirilmektedir. Romanya'ya yatırım yapan firmalarımız arasında Garanti Bankası (bankacılık), Credit Europe Bank (bankacılık), Artic (beyaz eşya), Kastamonu Entegre (Prolemn Ağaç Sanayi), Rulmenti Barlad (Rulmen), Eti (Gıda), Şişecam (otocam), Martur (Otomobil Koltuğu) öne çıkmaktadır.

Romanya Ticaret Sicil Müdürlüğü verilerine göre sermaye transferi bakımından Romanya'daki en büyük Türk yatırımları Doğan Medya International SA, Yıldız Entegre Romania SA, Koton Textile Retail SRL, Rulmenti SA ve Erdemir Romania SRL firmalarına aittir.

2. Yatırımcıların Karşılaştıkları Sorunlar

- **Çalışma ve Oturma İzinleri**
Ülkemizden getirilen işçiler/çalışanların çalışma ve oturma izinlerinde bürokratik işlemlerin uzun sürmesi, Türkiye'den kalifiye işçi getirilmesini zorlaştırmakta ve özellikle büyük ölçekli firmalarımızın Romanya operasyonlarını yürütmelerinde sorun yaşanmasına neden olmaktadır.
- **Bürokratik İşlemlerin Uzaması**
Romanya'da bürokratik işlemlerin uzun zaman alması ve bazı durumlarda keyfi uygulamalara yer verilmesi firmalarımızın Romen makamları ile sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. Diğer taraftan, ülkede sık sık mevzuat değişikliği yapılması, değişiklikler öncesinde firmalara bilgi verilmemesi ve getirilen değişikliklerde Romen kurumları arasında yetki çatışmasının doğabilmesi nedeniyle firmalarımız mağduriyet yaşayabilmektedir.
- **İşçi Temini Sorunu**
Romanya'da istihdam alanında yaşanan sıkıntılar Türk firmalarını da olumsuz yönde etkilemektedir. Başta inşaat firmalarımız olmak üzere tüm sektörlerde faaliyet gösteren firmalarımız, işçi temininde sıkıntılar yaşamaktadır.

D. ROMANYA'DA DİĞER ÜLKELERİN YATIRIMLARI (Doğrudan Yabancı Yatırım Verileri)

Ülke	Değer(2019/Bin EUR)
Hollanda	9.287.822
Avusturya	4.899.153
Almanya	4.979.638
Güney Kıbrıs Rum Yönetimi	4.595.114
İtalya	2.755.341
Fransa	2.220.499
Yunanistan	1.904.002
Lüksemburg	1.966.536
İspanya	1.766.240
Macaristan	1.412.680
İsviçre	1.229.207
Çek Cumhuriyeti	1.216.909
Britanya	1.018.771
A.B.D	778.284
Belçika	712.485
Kaynak: ONRC	

E. YATIRIMCILAR İÇİN YARARLI BİLGİLER

1. Faydalı Linkler

Romanya Yatırım Ajansı

Calea Victoriei No:152 Bükreş

Tel: 004 21 202 5304

e-mail: office@investromania.gov.ro

www.investromania.gov.ro

Romanya Ticaret Sicil Kurumu

Blvd. Unirii, Nr. 74., Bloc J3B, Sector 3, 030837 Bükreş

Tel: +40 21 316.08.04

Web: www.onrc.ro

Romanya İstatistik Kurumu

Blvd. Libertatii, Nr. 16, Sector 5, Bükreş

Tel: +40 21 318.18.24 / 42 / 71

Web: www.insse.ro

Romanya Ticaret ve Sanayi Odası

Adres : Bd. Octavian Goga, No. 2, Tronson I, Sector 3 Bükreş

Tel : 004 (021) 319 01 14-18 / 21-23 / 319 00 88

E-mail : ccir@ccir.ro

Web : www.ccir.ro

Uluslararası Nakliyeciler Derneđi

Adres : Str. Alexandru Constantinescu Nr. 12, Sector 1, Bükreş
Tel : 004 (021) 319 45 25
E-mail : office@artri.ro
Web : www.artri.ro

Romanya Mütcahhitler Birliđi

Adres :Splaiul Independentei, nr. 202A, sector 6, 060022 Bükreş
Tel : 004 (021) 316 78 96 / 97
E-mail : contact@araco.org
Web : www.araco.org

ROMANYA'DAKİ TÜRK İŞADAMLARI KURULUŞLARI

Türk İş Adamları Derneđi

Adres : Str. Ritmului, No.7, Sector 2 Bükreş/
Tel : 0040 21 250 67 73; 250 18 77; 250 67 46
E-mail : tiad@tiad.ro
Web : www.tiad.ro

MÜSİAD Romanya Şubesi

Adres :Str. Turnul Eiffel No: 31 Sektör 2, Bükreş
Tel :00 40 768107028
E-mail :romania@musiad.org.tr
Web :www.musiad.org.ro

Turk Invest Romania

Adres :Strada Moltopol no. 23, Bükreş
Tel :00 40 766 556 172
E-mail :office@immturk.ro; www.immturk.ro

Türk İş Adamları Derneđi - Dobruca

Adres : Bld Mamaia,nr 52 Köstence
Tel : 0040 241 692 841 ; 0040 241 610 636
E-mail : info@dobrucatiad.org; www.dobrucatiad.org

Türk İş Adamları Derneđi – Transilvanya

Adres : Str. 13 Decembrie no.17 Braşov
Tel/Faks : 0040 268 475 582
E-mail : sezar@sezarforest.ro ;www.sezarforest.ro

2. Ulaşılabilir Hukuki & Mali Danışmanlık Şirket ve Bürolarına İlişkin Bilgiler

Söz konusu irtibatlar Müşavirliğimiz açısından herhangi bir bağlayıcılık/referans niteliği taşımamaktadır.

Bükreş Avukatlar Barosu

Str. Dr. Raureanu, nr. 3-5, Bükreş
Tel :0040 21 315 45 37; 315 45 38
E-mail: secretariat@baroul-bucuresti.ro

Nestor Nestor Diculescu Kingston Petersen

Bucharest Business Park, Entrance A, 4th Floor, 1a Bucuresti-Ploiesti National Road, 1st District, 013681 Bükreş
Tel: +40 21 201 1200
Web: www.nndkp.ro
Email: office@nndkp.ro

STOICA & Asociatii Attorneys at Law

Opera Center II, Str Dr N Staicovici Nr 2, Etaj 2 Sector 5, 050558 Bükreş
Tel: +40 21 40 20 930
Web: www.stoica-asociatii.ro
Email: sca@stoica-asociatii.ro

Deniz Geafer-Baubec

TEL:+40 722 302 471
E-mail: geafero@yahoo.com

DANIŞMANLAR

AHDGBD Consultants S.R.L. / Ahmet Hamdi DEMİREL

Bd-ul Burebista, Nr:3,Ap:23, Sector.3 031106 Bükreş
Mobil: +40 74 724 3423
Cep : +90 532 2022232
ahd@gbd.ro www.gbd.ro

DEEL LEX Consulting SRL / Nüzet MİTROİU

Tel: +40 744 309 901
nuzetmitroiu@yahoo.com deelllexconsulting@gmail.com

DAT Consultancy / Mustafa ESERDAĞ

Tel: 00 31 433 020 3 13

GSM: 00 90 532 597 52 27

E posta: m.eserdag@dat-consultancy.com.tr

Web: www.dat-consultancy.com.tr

Plus Business Development Consultancy SRL /Tolga KAĞITÇI

Tel: 0040 31 428 59 06

Mobil: 0040 729 161 555

e-mail: tolga@plusconsultancy.ro

WFS SOLUTIONS / Bogdan HOSSU

TEL:+4 0740 229 210

bogdan.hossu@wfs.eu

www.wfs.eu